

KITÜNTETÉSEK

Széchenyi-díj

Március 15-én Széchenyi-díjat kapott *Mezei Ferenc*, a Magyar Tudományos Akadémia rendes tagja, a Magyar Tudományos Akadémia Wigner Jenő Fizikai Kutatóközpontjának tudományos tanácsadója a neutronkutatásban elért, nemzetközileg kimagasló eredményeiért és a magyar ipar által nagy értékben exportált neutronoptikai berendezések kifejlesztéséért, nemzetközileg is nagyra becsült tudományos munkássága elismeréseként.

A Széchenyi-díjat megosztva kapta *Oszlányi Gábor*, a Magyar Tudományos Akadémia doktora, a Magyar Tudományos Akadémia Wigner Fizikai Kutatóközpontja Szilárdtestfizikai és Optikai Intézetének tudományos tanácsadója és *Sütő András*, a Magyar Tu-

dományos Akadémia doktora, a Magyar Tudományos Akadémia Wigner Fizikai Kutatóközpontja Szilárdtestfizikai és Optikai Intézetének fizikusa a kristallográfiai fázisprobléma megoldására alkalmas, világszerte alkalmazott új eljárás kidolgozásáért, tudományos eredményeik elismeréseként.

Hibaigazítás

2013. áprilisi számunkban tévesen közöltük, hogy *Horváth Dezső* idén kapott Széchenyi-díjat. A valóság az, hogy a Széchenyi-díjat tavaly kapta. A helytelen információért elnézést kérünk.

A TÁRSULATI ÉLET HÍREI

Magyar Fizikus Vándorgyűlés – Debrecen, 2013. augusztus 21–24.

A konferencia a magyar fizikusok három évenként megrendezendő legnagyobb seregszemléje. Meghívott előadások, plenáris és parallel előadások mellett posztereken mutatják be eredményeiket hazai és határon túli magyar fizikusok, fizikatanárok, doktoranduszok.

A konferencia első napja 2013. augusztus 21., szerda, tehát közvetlenül a híres Debreceni Virágkarnevál után lesz. Ezt érdemes megfontolni az utazás tervezésekor, a szállás foglalásakor.

A Vándorgyűléssel kapcsolatos határidők a következők:

A kivonatok beérkezési határideje: 2013. május 15.

A résztvevők értesítése a döntésről (előadás/poszter): 2013. június 5.

Jelentkezési határidő: 2013. június 15.

A részvételi díj átutalása a Társulat számlájára: 2013. június 30.

A részletes program megjelentetése: 2013. július 31.
Magyar Fizikus Vándorgyűlés, Debrecen: 2013. augusztus 21–24.

Cikkek, összefoglalók beküldése a *Fizikai Szemlé*-hez: 2013. szeptember 15.

Megvalósítani John Wheeler álmát: általános relativitáselmélet az egyetemi alapképzésben

Előadás az Eötvös Loránd Fizikai Társulat szervezésében

2013. július 11-én, csütörtökön 14:00 órakor az ELTE TTK, Északi épület (XI., Pázmány Péter sétány 1/A) 0.81. (Ortvay) teremben előadást tart *Edwin F. Taylor* (Massachusetts Institute of Technology, MIT). Az előadás angol nyelvű, de a közönség rendelkezésére fog állni a kivetített diák magyar fordítása.

Edwin F. Taylor az Oberlin College-en megszerzett BA-fokozatot követően a Harvardon szerzett PhD-fokozatot fizikából. Témavezetője *Nicholaas Bloembergen* (fizikai Nobel-díj, 1981) volt. Taylor először a Connecticut állambeli Wesleyan Egyetemen oktatott. A Princeton Egyetemen töltött egyéves alkotói szabadsága alatt alakult ki az a szoros munkatársi kap-

csolata *John Archibald Wheeler*rel,¹ amelyből két egyetemi tankönyv született: a speciális relativitáselméletet bemutató *Spacetime Physics* (1963, magyarul *Téridőfizika* címmel 1974-ben és 2006-ban jelent meg) és az általános relativitáselméletet tárgyaló *Exploring Black Holes* (2000). Taylor az MIT oktatója lett. Itt írta *Anthony P. French*-csel közösen az *An*

¹ John A. Wheeler (1911–2008) a világ egyik legelismertebb elméleti fizikusa, fiatalon *Albert Einstein* és *Niels Bohr* munkatársa volt. Ő alkotta meg a fénysugarakat is rabul ejtő téridő-szingularitás leírására a „fekete lyuk” kifejezést. Évtizedeken át dolgozott a Princeton Egyetemen, ahol számos kiváló PhD-hallgató (például *Richard Feynman*, *Kip Thorne*) témavezetője volt.

Introduction to Quantum Physics című tankönyvet. Éveken át volt az *American Journal of Physics* főszerkesztője, és 1998-ban elnyerte az American Association of Physics Teachers legrangosabb kitüntetését, az Oersted Medalt. Jelenleg az *Exploring Black Holes* új kiadásán dolgozik *Edmund Bertschinger*rel, az MIT Fizika Tanszékének vezetőjével.

John Archibald Wheeler az általános relativitáselméletet az egyetemi alapképzés részévé akarta tenni. Ezt a álmát két kulcsgondolatra alapozta. Először is: a görbült téridő bemutatását ne a téregyenletekkel, hanem a megoldásukkal, a metrikával kezdjük. Ez a szükséges matematikát az egyváltozós differenciál- és

integrálszámítás szintjére redukálja. Másodsor: a Világegyetem legegyszerűbb rendszere, a fekete lyuk metrikájával kezdjük. Az ezen elvekre épülő tankönyv, az *Exploring Black Holes* 2000-ben jelent meg, és azóta is széles körben használják. A könyv második kiadásában az előadó egyszerűsíti és kibővíti az elméletet, és azt nem csak különféle asztrofizikai rendszerekre, hanem a Világegyetem kozmológiai fejlődésére is alkalmazza.

Az előadással és a könyvekkel kapcsolatos további információkat ad *Bokor Nándor* (BME Fizika Tanszék), telefon: 463-2311, e-mail: nbokor@eik.bme.hu, n_bokor@yahoo.com.

AZ AKADÉMIAI ÉLET HÍREI

MTA Posztdoktori Kutatói Program 2013

Az akadémiai kutatóintézet-hálózat megújítási programjának újabb elemeként a teljes kutatói pályáiv kiépülését szolgáló és a kutatócsoportok versenyképességét erősítő posztdoktori pályázatot hirdetett meg az MTA elnöke.

A Posztdoktori Kutatói Program az egyik legfontosabb kutatói pályaszakasz eredményességét támogatja az MTA kutatóközpontjaiban és kutatóintézeteiben, valamint a magyarországi egyetemeken működő kutatócsoportjaiban. A magyar és külföldi kutatók számára meghirdetett posztdoktori pályázat a doktori fokozat megszerzése utáni tudományos témaválasztás és a kutatócsoportbeli témaintegráció sikerességét, a versenyképesség megalapozását és megtartását szolgálja a tudományos kiválóságok akadémiai intézményi bázisán.

A pályázat a perspektivikus kutatói pályáiv tudatos építésével az akadémiai kutatóhálózatban foglalkoztatott friss diplomások (úgynevezett „fiatal kutatók”) és a *Lendület*-pályázók közötti korosztályt célozza meg. A nyertes pályázók kutatási témáján olyan akadémiai kutatócsoportok tagjaként dolgozhat tovább, amelyekben szigorú teljesítménykövetelmények teremtenek hosszú távon is ígéretes tudományos kilátásokat. A határozott időre szóló posztdoktori szerződés keretében eldől, hogy a fokozatot szerzett fiatal megállja-e helyét a kutatók között, tovább tudja-e építeni, meg tudja-e erősíteni saját és kutatócsoportja eredményes

tudományos tevékenységét. Az akadémiai posztdoktori kutatói programban tehetséges külföldiek is lehetőséget kaphatnak arra, hogy magyarországi kutatócsoportban bontakoztassák ki képességeiket, tovább erősítve ezzel a hazai kutatóbázist.

A körülbelül ötven, havi bruttó 300 ezer forintos juttatással járó posztdoktori állást olyan kutatók kaphatják, akik 2010-ben vagy azt követően szereztek doktori (PhD vagy DLA), illetve azzal egyenértékű tudományos fokozatot, megfelelő kutatási tapasztalattal rendelkeznek, továbbá e pályázat keretében való foglalkoztatásuk kezdetekor nem töltik be a 35. évüket. A 2013. május 31-ig benyújtandó pályázatokat az MTA elnöke által felállított bizottság bírálja el, a kiválasztás eredményéről 2013. augusztus 1-jéig értesítik a befogadó intézmények vezetőit és a nyertes pályázókat, a jelentkezőknek pedig vállalniuk kell, hogy a pályázat elnyerése esetén posztdoktori foglalkoztatásukat 2013 szeptemberében elkezdik.

A „postdoc”-ok számára a program megfelelő felkészülési időszakot jelenthet az Európai Unió kiválósági pályázataira és a hazai *Lendület* pályázat elnyeréséhez is. A pályázatok nyerteseinek legeredményesebbjeitől a kutatói közösség elvárja, hogy a posztdoktori időszak végén sikerrel vegyenek részt a hazai és nemzetközi kiválósági megmérettetésekben.

http://mta.hu/mta_hirei

Kiválóak összefogása az Európai Tudományos Térség fejlődéséért

„Magyarországnak komoly tudományos hagyományai vannak, kiváló a tudományos infrastruktúrája, kiemelkedő tudósai a világ minden táján bizonyítottak, a Magyar Tudományos Akadémia pedig a közelmúltban épp a hatékonyság és versenyképesség jegyében alakította át intézethálózatát” – indokolta *Peter Gruss*, a

Max Planck Társaság (MPG) elnöke, hogy miért az Akadémián ismertette elsőként a régióban a *Kiválóak összefogása* elnevezésű kezdeményezést.

Peter Gruss az MTA-n rendezett tanácskozáson kormányzati szereplők, kiváló kutatási potenciállal rendelkező hazai egyetemek vezetői és akadémiai intézeti